

Vergaderjaar 2021–2022

30 821

Nationale Veiligheid

Nr. 161

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 16 juni 2022

Zoals gemeld in opvolgende jaarverslagen van de AIVD is Nederland een aantrekkelijk doelwit voor spionage en heimelijke beïnvloeding door statelijke actoren, onder andere vanwege de aanwezigheid van diverse internationale organisaties.

De AIVD zet zich in samenwerking met de MIVD en overige partners in om schade aan de nationale veiligheid en de veiligheid en integriteit van internationale organisaties te beperken en waar mogelijk spionage en ongewenste beïnvloeding te voorkomen via het vergaren van inlichtingen en het creëren van bewustzijn.

In dit licht wil ik u via deze brief informeren dat op basis van informatie van de AIVD een inlichtingenofficier (IO) van de Russische militaire inlichtingendienst GRU in april de toegang tot Nederland is geweigerd waarmee is voorkomen dat deze IO toegang zou verkrijgen tot het Internationaal Strafhof (ICC) in Den Haag. Ik verwacht dat de zaak op een zeker moment in openbaarheid kan komen, vandaar dat ik u hierover wil informeren.

Begin april heeft de AIVD een ambtsbericht aan de IND uitgebracht. Op grond hiervan is de IO op Schiphol de toegang tot Nederland geweigerd en is hij ongewenst vreemdeling verklaard. Daarop is hij teruggestuurd naar Brazilië. Het ICC is tevens op de hoogte gebracht.

De IO deed zich voor als inkomend stagiair met Braziliaanse nationaliteit onder de naam Viktor Muller Ferreira terwijl hij in werkelijkheid de Russisch staatsburger Sergey Vladimirovich Cherkasov is. De IO gebruikte zijn Braziliaanse aliasidentiteit om zijn banden met Rusland, en de GRU in het bijzonder, te verhullen. De IO beschikte over een uitgebreide en

complexe dekmantelconstructie wat onder meer blijkt uit een onderschept dekmantelverhaal.¹

IO's met een dergelijk uitgebreid dekmantel, worden ook wel illegals genoemd. Illegals zijn moeilijk te onderkennen inlichtingenofficiëren van de Russische diensten. Zij worden ingezet om diep onder de radar te opereren. Illegals worden jarenlang getraind en voorbereid voor hun missie in het buitenland. Zij doen zich voor als buitenlander om tot informatie te komen die niet toegankelijk is voor een Russisch persoon.

De AIVD schat de dreiging van deze IO in als in potentie zeer hoog – zowel voor de nationale veiligheid als voor de veiligheid van het ICC en bondgenoten – vanwege zijn directe toegang tot het ICC. Wanneer de IO deze toegang tot het ICC had verkregen, had hij inlichtingen kunnen verzamelen binnen het ICC, bronnen binnen het ICC kunnen spotten of rekruteren of toegang tot de systemen van het ICC kunnen verkrijgen. Op deze wijze had hij in belangrijke mate aan de inlichtingenbehoefte van de GRU kunnen voldoen. Ook had hij mogelijk strafzaken binnen het ICC kunnen beïnvloeden.

Het recent gestarte strafrechtelijk onderzoek van het ICC naar Russische oorlogsmisdaden in Oekraïne en het al langer lopende onderzoek naar oorlogsmisdaden tijdens de oorlog tussen Rusland en Georgië in 2008 zorgen ervoor dat de Russische inlichtingendiensten in potentie veel belang hebben bij toegang tot deze organisatie.

Illegals zijn in hun vorm een bijzonder serieuze dreiging voor de nationale veiligheid, de veiligheid van bondgenoten en in dit specifieke geval ook voor de veiligheid en integriteit van het ICC. Waakzaamheid voor deze en andere vormen van inlichtingendreiging zijn van groot belang, zeker in het licht van de huidige internationale ontwikkelingen.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
H.G.J. Bruins Slot

¹ De AIVD heeft informatie inzake de dekmantelconstructie gepubliceerd op www.aivd.nl dat inzicht geeft in de achtergrond en werkwijze van de onderkende Russische inlichtingenofficier.